

KOM(97) 157

Ett europeiskt initiativ inom elektronisk handel

Meddelande till Europaparlamentet, Rådet, Ekonomiska och sociala
kommittén samt Regionkommittén

15.4.1997

Innehållsförteckning

Förord	
Sammanfattning	
Inledning	7
1. Den elektroniska handelsrevolutionen	8
Elektronisk handel: Internetrevolutionen	8
Kommande generations marknader	9
Möjligheterna för Europa	10
Elektronisk handel: internationella jämförelser	11
Att lyfta fram Europas starka sidor	12
Behovet av världsomfattande enighet	14
2. Att trygga tillgången till världsmarknaden: infrastruktur, teknik och tjänster	15
Att maximera effekterna av telemarknadens liberalisering	15
Att maximera nyttan av IT-marknadernas liberalisering	16
Att ta bort flaskhalsar	16
Att åstadkomma driftskompatibilitet i en konkurrensutsatt miljö	17
Att göra användarvänliga elektroniska handelstjänster tillgängliga: europaisk FoU	18
Internationellt industrisamarbete inom infrastruktur, teknik och tjänster	19
3. Att skapa en gynnsam rättslig miljö	19
Att skapa tillit och förtroende	20
Att garantera fullständig tillgång till den inre marknaden	21
Principerna för en rättslig ram för den elektroniska handeln	22
Huvudprinciperna i en lagstiftningsmodell	22
En lagstiftningsmodell för att utveckla lämpliga övergripande politiska lösningar	25
Att arbeta för en enhetlig rättslig ram på internationell nivå	28
4. Att främja ett gynnsamt affärsklimat	28
Konsumenter: att skapa medvetenhet och förtroende	28
Näringsliv: att skapa medvetenhet och främja de bästa metoderna	29
Offentlig förvaltning: att främja en mer framåtsyftande aktiv offentlig sektor	31
Att ställa den elektroniska handeln i människans tjänst	32
Slutsatser	33

FÖRORD

Det här meddelandet, tillhörande initiativ och kommande lagstiftning kommer att finnas tillgängliga på Internet: <http://www.ispo.cec.be/Ecommerce>.

SAMMANFATTNING

Syftet med det här europeiska initiativet är att stimulera en kraftig tillväxt av elektronisk handel i Europa. Den elektroniska handeln befinner sig i snabb utveckling och kommer därför att ha stor inverkan på Europas konkurrenskraft på världsmarknaderna. Initiativet, som bygger på kommissionens hittillsvarande arbete, ger en sammanhängande politisk ram för framtida gemenskapsåtgärder och syftar till att upprätta en gemensam europeisk ståndpunkt för att uppnå världsomspännande enighet genom internationella förhandlingar.

I. DEN ELEKTRONISKA HANDELSREVOLUTIONEN: UTMANINGAR OCH MÖJLIGHETER

Genom att vara global redan från början omspanner elektronisk handel ett vittomfattande fält av verksamheter – en del väl etablerade, men de flesta helt nya. Med Internetrevolutionen som drivkraft håller den elektroniska handeln på att expandera drastiskt och undergå genomgripande förändringar. I elektronisk handel ingår såväl indirekt handel (elektronisk beställning av materiella varor) som direkt elektronisk handel (leverans online av immateriella varor). Eftersom den elektroniska handeln utgör en snabbt föränderlig miljö alstrar den en omfattande samling innovativa affärsområden, marknader och affärskretsar – vilket skapar nya funktioner och nya intäktsflöden.

Elektronisk handel erbjuder enorma möjligheter för konsumenter och näringsliv i Europa, särskilt för små och medelstora företag. Dess snabba genomförande är en angelägen uppgift för handeln, näringslivet och statsmakterna i Europa. Genom elektronisk handel blir det möjligt att till låg kostnad handla över region- och nationsgränser. För att fullt ut kunna utnyttja dess fördelar är det nödvändigt att utveckla effektiva distributionskanaler och ett transeuropeiskt nät för den fysiska leveransen av varor som beställts elektroniskt, och här ingår bl.a. effektiva och moderna posttjänster.

Genom att stimulera konkurrensen på den inre marknaden håller den elektroniska handeln redan på att åstadkomma djupgående strukturella förändringar. Det kommer att behövas nya grepp för att skapa och bibehålla nya arbetstillfällen i Europa. Europas viktigaste konkurrenter har redan på ett rådigt sätt tagit fasta på de möjligheter som elektronisk handel erbjuder – med USA på väg att skaffa sig ett betydande övertag. I ett antal medlemsstater är man emellertid på väg att komma i kapp med Internethandeln. I det avseendet kan Europa uppvisa ett antal starka sidor när det gäller teknik, att skapa innehåll samt i fråga om språklig och kulturell mångfald. På liknande sätt kommer införandet av en gemensam valuta på världens största inre marknad att utgöra en stark impuls till satsning på elektronisk handel i Europa, samtidigt som den elektroniska handeln omvänt kan bidra till accepterandet av euron.

Det existerar således ett starkt behov av att snarast sätta igång en politisk diskussion med syftet att stimulera den elektroniska handeln och undvika en uppsplittring av denna lovande marknad.

II. TILLGÅNG TILL VÄRLDSMARKNADEN: INFRASTRUKTUR, TEKNIK OCH TJÄNSTER

Höga teletaxor har länge utgjort ett av de största hindren för elektronisk handel i Europa. Genom att införa liberaliseringspaketet på teleområdet har man redan börjat få lägre priser och mer flexibla prissättningssystem. Elektronisk handel har börjat utnyttjas i betydligt större omfattning på de mest konkurrensutsatta marknaderna. Världshandelsorganisationens avtal om grundläggande telekommunikation kommer att vara direkt bidragande till framväxandet av en världsmarknad inom elektronisk handel. På liknande sätt borde de senaste internationella avtalen om avskaffande av tariffära hinder (ITA) och icke-tariffära hinder (MRA) att snabbt få ner kostnaden för informationstekniska nyckelprodukter, stimulera till att börja utnyttja elektronisk handel samt öka den europeiska konkurrenskraften. Att få bort flaskhalsar och tillhandahålla bredbandig infrastruktur är en ytterligare uppgift för Europa – en uppgift som både den privata sektorn och gemenskapen aktivt tagit itu med.

Åstadkommandet av driftskompatibilitet i en konkurrensutsatt miljö är ytterligare en stark drivkraft. Kommissionen är i gång med aktiva satsningar på världsomspännande driftskompatibilitet inom sådana nyckelområden som säker teknik och säkra betalningssystem, och man lägger särskild tyngdpunkt på elektronisk handel i ett antal FoU-program för att åstadkomma omfattande tillgänglighet och användarvänlighet i fråga om grundläggande teknik och system.

III. ATT SKAPA EN GYNNSAM RÄTTSLIG RAM

Den inre marknaden har visat sig vara värdefull som ramverk för näringslivets traditionella former. Den måste nu fås att fungera för elektronisk handel. För att kunna bygga upp förtroende hos näringsliv och konsumenter måste man införa säker teknik (som digitala signaturer, digitala certifikat och säkra elektroniska betalningssystem) och en förutsebar rättslig och institutionell ram som stöd för denna teknik. För att aktörerna inom elektronisk handel skall kunna dra full nytta av den inre marknaden är det ytterst viktigt att undvika inkonsekvenser i lagstiftningen och att åstadkomma en sammanhängande ram av lagar och förordningar för elektronisk handel på EU-nivå. Ramen skall vara grundad på huvudprinciperna för den inre marknaden.

Där så behövs måste man ta fram lagstiftning som stöd för varje led av verksamheten, från det att man startar ett företag, till att man marknadsför och tillhandahåller tjänster inom elektronisk handel, sluter kontrakt och gör elektroniska betalningar. Parallellt med detta måste man ta itu med ett antal avgörande övergripande frågor som påverkar hela verksamheten inom elektronisk handel. I de frågorna ingår datasäkerhet, skydd av immateriell äganderätt, tjänster med villkorad tillgång, den personliga integriteten samt tydliga och neutrala skattebestämmelser.

Med tanke på att elektronisk handel i grunden är gränsöverskridande måste man uppnå världsomfattande enighet. Kommissionen kommer att aktivt föra en internationell dialog, där stat och näringsliv är med, såväl i lämpliga multilaterala forum som bilateralt med sina viktigaste handelspartner. Här ingår internationellt

samarbete för bekämpande av organiserad internationell brottslighet på de nya kommunikationsnäten (t.ex. genom P8).

IV. ATT FRÄMJA ETT GYNNSAMT AFFÄRSKLIMAT

Satsningen på ett gynnsamt affärsklimat kommer bland annat bestå i att öka kundernas medvetenhet om och förtroende för elektronisk handel liksom att främja bästa arbetsmetoder hos europeiska företag (särskilt genom program för små och medelstora företag samt genom stödåtgärder, FoU och G7-gruppens pilotprogram). Samtidigt kommer de offentliga myndigheterna att få en nyckelroll att spela genom sin styrka inom upphandling och sitt tidiga införande av grundläggande teknik för elektronisk handel. I framtiden bör man satsa aktivt på att utveckla de starka effekterna av samordning mellan elektronisk handel och elektronisk administration till gagn för alla inblandade parter.

Sammanfattningsvis: Genom det här initiativet föreslås en omfattande serie åtgärder för området elektronisk handel – ett område som är avgörande för Europas konkurrenskraft på världsmarknaderna. De här åtgärderna måste ses i ett vidare sammanhang av initiativ inom informationssamhällets område, och bl.a. kommer de att integreras i den löpande handlingsplanen för informationssamhället.

Kommissionens politiska målsättning är att genomföra denna sammanhängande ram i form av åtgärder av teknisk, lagstiftande och stödjande karaktär som ett brådskande ärende före år 2000.

INLEDNING

1. Syftet med det här initiativet är att uppmuntra en kraftig ökning av elektronisk handel i Europa. I meddelandet "Gör arbetsmarknaden en tjänst"¹ betonades den grundläggande betydelsen av elektronisk handel, liksom kommissionens utfästelse att göra Europa till centrum för elektronisk handel i världen.
2. Meddelandet bygger på kommissionens hittillsvarande arbete för informationssamhället², och särskilt på den löpande handlingsplanen³. Meddelandet ger en sammanhängande politisk ram för kommissionens framtida verksamhet inom området elektronisk handel och avsikten är att öka medvetenheten och främja en dialog mellan alla parter på alla nivåer.
3. Utvidgningen av elektronisk handel kommer att styras av marknaden. Europa ligger väl till för att dra nytta av de världsomfattande affärsmöjligheter som nu håller på att öppnas. Genomförandet av den inre marknaden, utvecklingen av Europas know-how och förmåga samt införandet av euron ger den europeiska ekonomin och det europeiska näringslivet krafter att befinna sig i frontlinjen på den framväxande elektroniska världsmarknaden. Utmaningen består i att satsa på ett vittomfattande införande av elektronisk handel som en naturlig beståndsdel i det europeiska sättet att göra affärer.
4. Det här initiativet, som är baserat på särdragen i det europeiska näringslivet och mångfalden i dess sociala och kulturella struktur, syftar till att lägga fram en tydlig och sammanhängande europeisk modell för utvecklingen av elektronisk handel på världsmarknaden. De viktigaste punkterna i initiativet är de här:
 - Att satsa på den teknik och infrastruktur som behövs för att trygga konkurrenskraften hos den europeiska elektroniska handeln och att införa strukturer som kommer att ge befintliga och presumtiva användare effektiv tillgång till systemen. Man kommer att uppnå detta genom ett verkningsfullt genomförande av en fullständigt konkurrensutsatt telemarknad och genom att sätta in och omdirigera FoU-satsningar så att Europas höga vetenskapliga och tekniska nivå kan omsättas mer framgångsrikt i kommersiella produkter och tjänster. Detta kommer också att åstadkommas genom att man uppmuntrar till bred enighet om standarder och om driftskompatibiliteten hos system på den elektroniska marknaden.

¹ SEK(96)6 slutlig, 27.11.1996.

² Särskilt meddelandena "Standardisering och det globala informationssamhället", KOM(96)359slutlig, 24.6.1996; "Att lära i informationssamhället – handlingsplan för ett europeiskt initiativ", KOM(96)471, 2.10.1996; "Olagligt och skadligt material på Internet" (KOM(96)487, 16.10.1996); "Sammanhållning och informationssamhället", KOM(97)7, 22.1.1997 samt grönböckerna "Arbets- och levnadsvillkor i informationssamhället: Människan i förgrunden", KOM(96)389, 24.7.1996 och "Skydd av minderåriga och den mänskliga värdigheten inom de audiovisuella tjänsterna och informationstjänsterna", KOM(96)483, 16.10.1996.

³ "Europa inför det globala informationssamhället – en löpande handlingsplan", KOM(96)607, 27.11.1996.

- ❑ Att dra nytta av den inre marknaden genom att åstadkomma en sammanhängande rättslig ram för elektronisk handel i Europa och på större världsmarknader. Den här ramen behöver vara sådan att den ökar näringslivets förtroende så att de gör investeringar, och hos konsumenterna så att de begagnar sig av elektronisk handel. Det åstadkoms genom att avskaffa kvarvarande hinder i form av lagar och regleringar och förhindra uppkomsten av nya hinder.
- ❑ Utveckla ett gynnsamt affärsklimat för elektronisk handel genom att satsa på lämpligt kunnande och genom att göra konsumenter och näringsliv medvetna om de möjligheter som den elektroniska handeln erbjuder. Det här kommer att sättas i verket genom utbildning, information och demonstration; genom att utnyttja effekter av samordning mellan stat och näringsliv och genom att satsa på det som Europa är bra på i form av teknik, marknader samt språklig och kulturell mångfald.
- ❑ Att arbeta för världsomfattande enighet utifrån en gemensam europeisk ståndpunkt för att åstadkomma ett verkningsfullt deltagande i det nuvarande internationella samarbetet och förhandlingsarbetet. Europa måste lyfta fram sina egna starka sidor och intressen och argumentera därefter i de internationella forum och grupper som är bäst lämpade för detta ändamål.

Det här initiativet ger en sammanhängande ram för dessa ömsesidigt stärkande åtgärder av teknisk, lagstiftningsmässig och stödjande karaktär för att underlätta utvecklingen av marknaden för elektronisk handel, samtidigt som samhällsintressena ges vederbörligt skydd. Kommissionens politiska målsättning är att genomföra denna sammanhängande ram som ett brådskande ärende före år 2000.

KAPITEL 1: DEN ELEKTRONISKA HANDELSREVOLUTIONEN

5. Elektronisk handel innebär att göra affärer på elektronisk väg. Den baseras på elektronisk bearbetning och överföring av data, som inbegriper text, ljud och bild. Elektronisk handel omspanner många skiftande verksamheter, såsom elektronisk försäljning av varor och tjänster, online-leverans av elektroniskt lagrat innehåll, elektronisk överföring av pengar, elektronisk börshandel, elektroniska konossement, auktioner, konstruktionsarbete i form av samarbete mellan flera konstruktörer, utläggning av jobb online på entreprenad, offentlig upphandling, direktreklam till konsumenter samt eftermarknadsservice. Den omfattar både produkter (t.ex. konsumentvaror och speciell medicinsk utrustning) och tjänster (t.ex. informationstjänster samt finansiella och juridiska tjänster), liksom traditionell verksamhet (t.ex. sjukvård och utbildning) samt nya verksamheter (t.ex. virtuella köpcentra).

ELEKTRONISK HANDEL: INTERNETREVOLUTIONEN

6. Elektronisk handel är inget nytt fenomen. Företag har under många år utväxlat affärsdata genom en mängd olika kommunikationsnät. Men det som nu pågår är en accelererad expansion och genomgripande förändringar, som styrs av den exponentiella tillväxten av Internet. Från att fram till helt nyligen ha varit en verksamhet enbart mellan företag på slutna privatägda nät, håller den elektroniska handeln nu på att växa ut till ett komplext nätverk av affärsverksamhet som bedrivs i världsomfattande skala mellan ett ständigt ökande antal deltagare, både företag och privatpersoner, kända och okända, på världsomfattande öppna nät som Internet.

Tabell 1: För traditionell elektronisk handel är nätet ett medel att förflytta data; för Internetbaserad elektronisk handel är det nätet som är marknaden.

TRADITIONELL ELEKTRONISK HANDEL	INTERNETBASERAD ELEKTRONISK HANDEL
<i>enbart mellan företag</i>	<i>mellan företag och konsumenter mellan företag mellan företag och offentliga myndigheter mellan användare</i>
<i>slutna sällskap, ofta branschspecifika</i>	<i>öppen marknad, världsomfattande skala</i>
<i>begränsat antal deltagande företag</i>	<i>obegränsat deltagarantal</i>
<i>slutna, privatägda nät</i>	<i>öppna, oskyddade nät</i>
<i>kända och betrodda deltagare</i>	<i>kända och okända deltagare</i>
<i>säkerheten ingår som en del av nätets konstruktion</i>	<i>säkerhet och ID-kontroll behövs</i>
MARKNADEN ÄR ETT SÄLLSKAP	NÄTET ÄR MARKNADEN

7. Elektronisk handel omfattar i huvudsak två slags verksamheter: indirekt elektronisk handel (elektronisk beställning av materiella varor, som fortfarande måste levereras fysiskt på traditionell väg, t.ex. med post eller kurirservice) och direkt elektronisk handel (beställning, betalning och leverans online av immateriella varor och tjänster såsom programvara, förströelseprodukter och världsomfattande informationstjänster). Både direkt och indirekt elektronisk handel erbjuder speciella möjligheter. Ofta bedrivs båda typerna av samma företag, som t.ex. säljer programvara såväl online som via butik. Indirekt elektronisk handel är emellertid beroende av ett antal yttre faktorer, t.ex. effektiviteten hos transportsystemet. Direkt elektronisk handel, som möjliggör obehindrade elektroniska transaktioner "från dörr till dörr" över geografiska gränser, utnyttjar de elektroniska världsmarknadernas möjligheter fullt ut.⁴

KOMMANDE GENERATIONS MARKNADER

8. Elektronisk handel är naturligtvis inte begränsad till Internet. Den inbegriper också ett omfattande antal tillämpningar i smalbandsområdet (videotex), köp-TV (teleshopping) och offline-tjänster (postorderkataloger på CD-ROM), liksom privatägda företagsnät (banktjänster). Internet, med sina robusta och nätoberoende protokoll, håller snabbt på att samla olika former av elektronisk handel. Företagsnät håller på att bli intranät. Samtidigt är Internet på väg att alstra många innovativa blandformer av elektronisk handel, vilka t.ex. kombinerar digital köp-TV med svarsfunktion via Internet (för

⁴ Erfarenheterna av Minitel i Frankrike visar att företag med immateriella varor och tjänster är de som främst drar nytta av utvecklingen av online-handeln i inledningsskedet.

direktbeställning), CD-ROM-kataloger med Internetanslutningar (för uppdatering av innehåll och priser) och kommersiella webbplatser med lokala CD-ROM-enheter (för minneskrävande multimediedemonstrationer).

9. Elektronisk handel är en marknad stadd i utveckling. I denna snabbt föränderliga och ytterst instabila miljö är vi vittnen till framväxten av ett brett spektrum av nyskapande virtuella affärsområden, marknader och affärskretsar. Företag lägger via Internet rutinmässigt ut funktioner som ordereffektivering och leveranser till distributörer som är specialiserade på sådana tjänster. Distributörerna själva håller på att bli virtuella genom att de lägger ut den fysiska lagerhållningen och transporten av varor till logistikspecialister, t.ex. kurirföretag.⁵ Köpare, säljare och mellanhänder bildar branschspecifika Internetmarknader på sådana skiftande områden som fastigheter, bildelar och byggvaror. På liknande sätt håller världsomfattande tillverkningsindustrier, som bilindustrin, dataindustrin samt rymd- och flygindustrin, aktivt på med att integrera sina leveranskedjor genom Internet.
10. Nya funktioner håller nu på att skapas. Uppfinningsrika virtuella mellanhänder tillhandahåller "mervärdestjänster" – t.ex. mäkleri samt sök- och hänvisningstjänster – till företag och konsumenter. Det finns företag som ställer samman kataloger och erbjuder köparna ett samlat inköpsställe (*one-stop shop*) där de kan välja produkter till bästa pris från flera nischföretag. S.k. superwebbplatser (*supersites*) med radannonserubriker ger på ett och samma ställe tillgång till massor av andra webbplatser med själva annonstexterna. Statligt stödda informationspunkter, såsom webbplatsen *Trade UK*⁶ som förvaltas av Handels- och industriministeriet i Förenade kungariket, ger möjlighet att från ett och samma ställe nå en stor mängd utvalda företag som bedriver handel på Internet. Nätoperatörer, banker och dataföretag genererar nya intäkter i sin verksamhet som webbvärdar – genom att erbjuda nyckelfärdiga virtuella skyltfönster och virtuella köpcentra.
11. Internets era som källa till gratistjänster går mot sitt slut. Nya former av affärer mellan privatpersoner dyker upp, eftersom användarna själva kan debitera små avgifter för innehåll de publicerar på nätet. På liknande sätt kan kommersiella förläggare nu sälja information på nätet i småportioner – i form av enstaka sidor, artiklar eller foton – i stället för i stora block. De mycket låga avgifterna för sådana tjänster genererar nya intäktsflöden, gör att arkiven utnyttjas fullt ut och bidrar till en omfattande utveckling av innehållet.

MÖJLIGHETERNA FÖREUROPA

12. Den elektroniska handeln erbjuder väldiga möjligheter för Europa. Man uppskattar att intäkterna från elektronisk handel på Internet kan komma att

⁵ De mest framgångsrika bokhandlarna och musikaffärerna i Europa och USA som säljer via Internet är sålunda äkta virtuella företag: beställningar och leveranser görs direkt från förläggarnas lager, och leverantörernas databaser är helt integrerade med transportföretagens.

⁶ Se <http://www.tradeuk.com>.

öka till 200 miljarder ecu i hela världen fram till år 2000. Denna omvälvande ökning kommer att leda till djupgående strukturella förändringar. Sektorer som detaljhandel och distribution med 20 miljoner anställda och turistbranschen med 6 miljoner anställda kommer att behöva anpassa sig för att utnyttja dessa möjligheter, utöka befintliga verksamheter och sätta i gång nya. En del gamla tjänster kommer att ersättas av nya. Betydande effektivitetsvinster kommer att uppnås.

13. Som en följd av detta kommer den elektroniska handeln att få betydande effekter på arbetsmarknadens struktur och funktion. Det behövs ytterligare analys för att fullständigt kunna bedöma dessa förändringar. Redan i det här skedet är det uppenbart att de nya arbetstillfällena i huvudsak kommer att ligga inom informationsbaserade tjänster med högt förädlingsvärde. Det kommer att behövas kurser och utbildning för dessa nya jobb. Eftersom vi är ställda inför en intensiv, världsomfattande konkurrens i en datavärld utan gränser, måste vi se till att de här nya jobben skapas och bibehålls på den europeiska inre marknaden.
14. I Europa erbjuder den elektroniska handeln redan betydande incitament för både etablerade och nya aktörer. De små och medelstora företagen drar nytta av de tidigare aldrig skådade möjligheter att nå världsmarknader som World Wide Web erbjuder. På liknande sätt håller stora branscher, som t.ex. postorderbranschen i Europa, på med att aktivt integrera Internet i sina strategier för marknadsföring och ordereffektivering. Den elektroniska handeln erbjuder bättre transaktionshantering och ökar företagets effektivitet. Den för med sig bättre kundanpassning och bättre möjlighet att ställa leverantörerna inför ansvar – liksom sänkta kostnader. Den sänker ingångströsklarna, utvidgar befintliga marknader och alstrar helt nya affärsområden för kunskapsbaserade immateriella produkter – som är ett av Europas största slumrande kraftfält.
15. Även konsumenterna har utsikter att göra betydande vinster. Den elektroniska handeln revolutionerar förhållandet mellan konsument och leverantör. Konsumenten drar nytta av ökade valmöjligheter genom att kunna jämföra och välja direkt från ett brett sortiment av erbjudanden. Specialprodukter kommer att finnas tillgängliga i allt större omfattning. Lägre priser är möjliga eftersom indirekta kostnader och kostnaderna för "hårdvara" (lokaler, utrustning osv.) sjunker och effektiviteten ökar. Ett personligt ett-till-ett-förhållande ersätter traditionell marknadsföring och distribution i mass-skala och leder till mer alert service.
16. Den elektroniska handeln är till själva sin natur gränsöverskridande och uppmuntrar till beställningar och leveranser av varor och tjänster över nationsgränser. Den ger direkt stimulans till konkurrensen på den inre marknaden. Den inre marknaden erbjuder i sin tur den elektroniska handeln möjligheten till en kritisk massa av affärsmöjligheter och kunder över nationsgränserna. Dessutom ger den elektroniska handeln regioner i

⁷ Källa: ActivMedia, Romtec, i European Information Technology Observatory 97.

utkanterna nya möjligheter att nå huvudmarknaderna. Den elektroniska handeln representerar därför en potentiellt avgörande faktor för sammanhållning och integration i Europa.

ELEKTRONISK HANDEL: INTERNATIONELLA JÄMFÖRELSE

17. De möjligheter den elektroniska handeln erbjuder har alldeles för ofta tagits tillvara på ett ytterst handlingskraftigt sätt av Europas främsta konkurrenter. I USA håller det genom Internet på att utvecklas en blomstrande Internetbaserad kärneekonomi, som skapar nya företag, nya intäktsflöden och, inte minst viktigt, nya jobb. Traditionella branscher, som resebranschen och postorderbranschen, håller på att flytta över betydande delar av sin affärsverksamhet så att den ligger online.

Tabell 2: Ny affärsverksamhet på Internet: initiativ och nya idéer

- Internethandeln i USA bygger på en specifik styrka: innovativa mikroföretag. USA kan redan uppvisa över 250 000 virtuella företag som använder sig av Internet kommersiellt på en mängd olika sätt.
- I USA är resebranschen och blomsterförmedlingarna två speciella framgångssagor. Resetjänster svarar i dag för mer än hälften av den elektroniska handeln. Det företag som för närvarande är marknadsledande (bildat i oktober 1996) hävdar redan att de har 250 000 kunder. Det finns nästan 1 000 blomsterförmedlingar på Internet, och det marknadsledande företaget kan uppvisa en omsättning på 30 miljoner USD 1996.
- I Europa håller direktförsäljningsbranschen, som 1995 svarade för en omsättning på 37 miljarder ecu, med kraft på att gå över till Internet. Ett av de största postorderföretagen i Europa kunde t.ex. uppvisa en omsättning inom elektronisk handel på 400 DEM 1996. På liknande sätt erbjuder den största stormarknadskedjan i Nederländerna en nyskapande tjänst för handel på distans via Internet (Internet teleshopper).
- På liknande sätt håller nya affärsverksamheter på att växa fram i Europa inom sådana strategiska områden som hjälpmedel och teknik för elektronisk handel. Bland framgångssagorna finns t.ex. det världsledande företaget inom teknik för s.k. smarta kort, en pionjär inom säkra elektroniska betalningssystem samt ett världsledande företag på affärsområdet säkra virtuella skyltfönster på Internet.

18. Det här är ett centralt område för framtida tillväxt och konkurrenskraft. Med företagsaktörerna som drivkraft håller Internethandeln i USA också på att hämta kraft ur ett finmaskigt nätverk av mikroföretag. En del av de här nystartade företagen, som passar idealiskt för Internetmiljön och i huvudsak har samma tillgång till världsmarknaderna som de multinationella företagen, uppvisar en imponerande tillväxttakt och lönsamhet⁸. I det nuvarande skedet har USA skaffat sig ett kraftigt övertag över Europa. Ett liknande övertag håller på att skapas i den strategiska sektorn hjälpmedel för elektronisk handel – dvs. produkter och teknik som tjänar som stöd för den framtida utvecklingen av elektronisk handel. På liknande sätt håller Japan och Asiens Stilla havs-område snabbt på att komma ikapp. Sporrade av näringslivet och staten kan de här länderna glädjas åt en enorm tillväxt inom Internetanslutning och elektronisk handel. Med dagens tillväxttakt och

⁸ En färsk marknadsöversikt av 1 100 webb-baserade företag tyder på att över 30% var lönsamma efter ett år, och att ytterligare 30% förväntades bli lönsamma inom två år. Rapporterade vinstmarginaler på 20% och mer är vanliga. (Uppgifter från ActivMedia återgivna i *Business Week*, 23.9.1996.)

investeringar skulle de före år 2000 börja kunna konkurrera med Europa i fråga om intäkter från elektronisk handel.⁹

ATT LYFTA FRAM EUROPAS STARKA SIDOR

19. Färska siffror visar att Internetanvändningen i en del medlemsstater har kommit ikapp och ibland förbi USA. Finland och Nederländerna tillhör nu de mest dynamiska online-marknaderna i världen.¹⁰ I denna starkt konkurrensutsatta miljö kan och måste Europa ställa upp med de saker man är speciellt bra på.

Europa är starkt är det gäller teknik och infrastruktur. Det har starka teleoperatörer (såväl redan etablerade som nya aktörer), en grundläggande infrastruktur med hög tillförlitlighet samt tidigt anlagda avancerade datanät. Den starka satsningen på standardisering, exemplifierad av framgångarna med industriinitierade standarder som GSM och DVB, är en annan avgörande tillgång. En sådan är också Europas kommersiella framsteg när det gäller sådana viktiga tekniska lösningar inom elektronisk handel som smarta kort och intelligenta agenter. Utveckling av digitalt innehåll är ytterligare ett av de områden där Europa är starkast. Innehåll – dataprogram, affärsinformation, bildunderhållning osv. – är själva kärnan i immateriell elektronisk handel. Europeiska företag, särskilt i förlags- och multimediebranschen, håller på att sätta in betydande resurser och know-how på världsmarknaderna för elektronisk information. På liknande sätt håller höginnovativa små och medelstora företag med framgång på att positionera sig själva på specialiserade marknader som multimedieproduktion och flerspråkig lokalisering av innehåll. Europa har också en konkurrensutsatt detaljhandelsbransch med avpassade produktsortiment och djupgående kunskap om de skiftande konsumentpreferenserna i hela Europa, en styrka som också den kan utnyttjas.

Vidare kommer möjligheten att kunna handla elektroniskt i en och samma valuta – euron – överallt på världens största inre marknad att ge det europeiska näringslivet betydande konkurrensfördelar. Den pristydighet över nationsgränserna som blir följderna av euron kommer att stimulera bruket av elektronisk handel, och omvänt kommer den elektroniska handeln att underlätta övergången till euron.

20. Europa måste utnyttja företagandets enorma kraft och marknadens styrka. Förmågan hos gemenskapen och dess medlemsstater att styra utvecklingen är särskilt viktig: för att våra företag skall lyckas på dagens konkurrensutsatta

⁹ Källa: Gartner Group.

¹⁰ Nederländerna är i dag en av världens mest utvecklade marknader inom elektronisk handel och har hög PC-täthet (38% av hushållen), utbredd Internetanvändning (22% av PC-användarna har tillgång till Internet jämfört med 16% i USA och 12% i Tyskland) och utbredd användning av elektronisk handel (33% av användarna använder Internet till att handla online jämfört med 22% i USA). Källa: International Data Corporation/Link.

världsmarknad för elektronisk handel behöver de en optimal miljö att fungera i.

Det betyder konkurrenskraftig telekommunikation, tillgång till standarder och driftskompatibla lösningar samt målinriktad FoU. En vettig och flexibel rättslig ram som alstrar förtroende hos både näringsliv och konsumenter och tryggar fullständig och obegränsad tillgång till den inre marknaden är en viktig nyckel till framgång för Europa. En sådan rättslig ram kommer att utgöra en viktig konkurrensfördel i sig själv. Åtgärder måste också vidtas för att förbättra affärsklimatet: att utbyta information om bästa metoder, underlätta tillgången till riskkapital och stimulera utbildningssatsningar. I ett sista skede måste man ta fram världsomfattande lösningar. Gemenskapen måste gå i spetsen när det gäller att utforska och erbjuda lösningar på internationell nivå. De beskrivna förändringarna och de åtgärder som skall vidtas behandlas närmare i nästa kapitel. De är långtgående. Och de kommer att kräva möda och politisk vilja för att genomföras. Men om de lyckas, kommer Europa att ligga bra till för att bli världsentrumet för elektronisk handel.

BEHOVET AV VÄRLDSOMFATTANDE ENIGHET

21. Elektronisk handel är till sin natur en världsomfattande verksamhet. Den förbättrade tillgången till världsmarknaderna åtföljs av utmaningen från andra delar av världen. En multilateral dialog, där statsmakter och näringsliv deltar, förs för närvarande i många forum. Den privata sektorn har spelat en banbrytande roll, t.ex. i den process som lett till milstolpar i form av världsomfattande överenskommelser såsom avtalet om informationsteknik (Information Technology Agreement, ITA) och de ömsesidiga avtalen om erkännande av kontroll av överensstämmelse (Mutual Recognition Agreements on conformity assessment, MRA). I och med det framgångsrika avslutandet av Världshandelsorganisationens förhandlingar om tjänster (1993) och telekommunikation (1997), har kommissionen själv utfäst sig, tillsammans med medlemsstaterna, att släppa fria de flesta verksamheterna inom elektronisk handel. Alla europeiska åtgärder inom elektronisk handel måste därför vara förenliga med dessa utfästelser av Världshandelsorganisationen.

Samtidigt kommer gemenskapen att bekämpa handelshinder för att trygga tillgången till infrastruktur och tjänster i andra länder. Det kommer man att uppnå genom att omsätta multilaterala utfästelser som gjorts av Europeiska unionens olika partner i Världshandelsorganisationen. Många handelsfrågor som är specifika för elektronisk handel kommer också att behöva drivas på bilateral nivå, i synnerhet med USA. Mot den bakgrunden kommer den nya transatlantiska agendan, dialogen om informationssamhället samt den transatlantiska affärsdialogen att fortsätta spela en viktig roll.

22. En fråga av växande betydelse är det hot som den framväxande databrottsligheten utgör, t.ex. i form av elektronisk penningtvätt, illegalt penningspel, dataintrång eller intrång i upphovsrätten. Det internationella samarbetet har redan kommit långt på ett antal nyckelområden, t.ex. när det gäller bekämpandet av organiserad internationell brottslighet på de nya kommunikationsnäten. För att möta de nya formerna av högteknologisk brottslighet och databrottslighet på världsnäten¹ – antalet rapporterade fall av dataintrång fördubblas varje år – har statsmakterna svarat med kraftfulla åtgärder.

Såväl i Europa (Europol) som i det större internationella sammanhanget (P8) har speciella polisenheter inrättats, och det operativa samarbetet över gränserna har utökats på sådana nyckelområden som infångning och spårning av online-brottslingar samt efterforskning och beslag av digitalt bevismaterial. På liknande sätt görs insatser för att harmonisera kriminaliseringen av databrott och undvika digitala fristäder. En högnivågrupp, som bildades som ett resultat av rådsmötet i Dublin, håller på att lägga sista handen vid en handlingsplan för att bekämpa databrottslighet. De här insatserna är avgörande när det gäller att stärka förtroendet för elektronisk handel över nationsgränserna.

KAPITEL 2: ATT TRYGGA TILLGÅNGEN TILL VÄRLDSMARKNADEN: INFRASTRUKTUR, TEKNIK OCH TJÄNSTER

Det utbredda anammandet av elektronisk handel kräver effektiva och allmänt tillgängliga teleinfrastrukturer, tekniska lösningar och tjänster till rimliga kostnader. Europa måste kunna konkurrera med kostnaden, kapaciteten, tillgången, urvalet, säkerheten och användarvänligheten hos sådana tjänster över hela världen.

ATT MAXIMERA EFFEKTERNA AV TELEMARNADENS LIBERALISERING

23. En helt konkurrensutsatt europeisk telemarknad, genomförd genom en verkningsfull liberalisering, kommer att leda till sänka teletaxor och fungera som en betydelsefull stimulans för utvecklingen av elektronisk handel i Europa. Omfattande lagstiftning håller nu på att införas av medlemsstaterna för att åstadkomma fullständig konkurrens i alla affärsbranscher från den 1 januari 1998. Genom att arbeta för framväxt av större konkurrens mellan redan etablerade och nya aktörer i lika mån håller liberaliseringen av telemarknaden redan på att leda till lägre teletaxor och till införandet av mer flexibla taxesystem för företag och privata online-användare. Följden har

¹¹ USA:s federala handelskommission (Federal Trade Commission) och Kanadas ridande polis har båda webbplatser för att informera användare om olika slags illegal verksamhet och missbruk på Internet. Se vidare <http://www.ftc.gov> och <http://www.rcmp-grc.gc.ca/html/scams-f.htm>.

blivit att Internetanvändningen redan är betydligt mer omfattande på de mest konkurrensutsatta marknaderna, och det är också användningen av elektronisk handel.

24. I det större internationella sammanhanget utgör Världshandelsorganisationens nyligen ingångna avtal om grundläggande telekommunikation en viktig milstolpe. Avtalet bidrar i betydande grad till framväxandet av en världsmarknad, eftersom den innehåller åtaganden från 69 länder rörande marknadstillgång och nationell behandling. Avtalet täcker alla teletjänster, oberoende av de tekniska hjälpmedel som används för tillhandahållandet av tjänsterna. De flesta länderna har också byggt under sådana åtaganden genom lagstiftningsåtgärder. Kommissionen kommer att arbeta tillsammans med EU:s medlemsstater, liksom med sina handelspartner, i riktning mot ett fullständigt och snart genomförande av detta avtal, som träder i kraft den 1 januari 1998.
25. De regionala skillnaderna i fråga om kostnaden för, kvaliteten på och tillgängligheten till den elektroniska handelns infrastruktur och tjänster måste minskas för att ge avlägsna områden fullständig tillgång till världsmarknaderna och övervinna regional isolering. Den elektroniska handeln ger en viktig impuls till att ge regioner ny livskraft och till återupptagande och upprätthållande av lokal service. Det behövs en omfattande och prismässigt attraktiv tillgång till infrastruktur för elektronisk handel om små och medelstora företag skall utnyttja möjligheterna fullt ut. Det kan emellertid komma att finnas kvar betydande regionala skillnader genom hela Europa. Det är inte säkert att marknadskrafterna ensamma kan minska dessa klyftor. Denna situation måste följas noga inom ramen för det framväxande informationssamhället. Kommissionen har tagit upp den här frågan i sitt meddelande "Sammanhållningen och informationssamhället"¹² och kommer att fortsätta med strävandena att se till att företagssektorn konsulteras för att hitta verk samma lösningar.

ATT MAXIMERA NYTTAN AV IT-MARKNADERNAS LIBERALISERING

26. Nyligen ingångna internationella avtal om att avskaffa tariffära och icke-tariffära hinder för informations- och kommunikationstekniska produkter borde snabbt få ner kostnaderna, särskilt på bashjälpmedel (datorer, programvara, nätverksteknik, CD-ROM osv.), och ge direkt stimulans till satsningen på elektronisk handel.

Ministerförklaringen om handel med informationstekniska produkter som antogs i december 1996 tillgodoser ökningen av världshandeln i informationsteknik. Som en följd därav stadgar det nyligen antagna avtalet om informationsteknik (ITA), som omfattar över 90% av världshandeln i IT-produkter, en successiv avveckling av tullarna på dessa nyckelprodukter för den elektroniska handeln fram till år 2000.

¹² KOM(97)7, 22.1.1997.

På liknande sätt kommer avtalen om ömsesidigt erkännande av kontroll av överensstämmelse (Mutual Recognition Agreements of conformity assessment, MRA) att bidra markant till att de icke-tariffära hindren för IT-produkter avskaffas. Avtalen om ömsesidigt erkännande utsträcker den inre marknadens princip om ömsesidigt erkännande till att omfatta även den globala miljön, och på så sätt garanteras att de certifieringsförfaranden som utförs i den exporterande staten blir erkända – något som i sin tur borde sänka kostnaderna rejält. Båda avtalen, som välkomnas av den europeiska IT- och telebranschen, kommer att stärka hela den elektroniska handelssektorn genom att vara till direkt gagn för Europas näringsliv och konsumenter. Kommissionen kommer att verka för det fullständiga genomförandet av dessa avtal och se till att de olika åtagandena, särskilt i fråga om tidtabellerna för tarifferna, uppfylls.

ATT TA BORT FLASKHALSAR

27. Europa måste vidta åtgärder för att åstadkomma att en bredbandig infrastruktur inrättas som garanterar att konsumenter och företag drar full nytta av den pågående tekniska utvecklingen, som oundvikligen leder till ständigt ökande behov av överföringskapacitet. Den privata sektorn i vissa medlemsstater är redan i färd med att ta bort flaskhalsar.¹³ Teleoperatörerna gör rejäla investeringar i infrastruktur och tjänster för Internet.

Kommissionen kommer att följa en samordnad europeisk modell för att komma till rätta med flaskhalsar med hjälp av Europeiska unionens olika FoU-program för informations- och kommunikationsteknik, bl.a. genom åtgärder i det femte ramprogrammet och i de transeuropeiska näten. I detta kommer att ingå inrättandet av ett operativt höghastighetsnät för forskare, kompletterat med anläggningar för utprovning av teknik och tillämpningar. Kommissionen kommer också att underlätta för Europas näringsliv och offentliga organ att aktivt delta i världsomfattande beslutsfattande om utvecklingen av Internet. Parallellt med detta kommer insatser i form av utbildning och kurser att tas fram för små och medelstora företag, skolor och lokala myndigheter för att främja en snar användning av de nya bredbandstjänsterna.

28. Den framtida konkurrenskraften hos Europas näringsliv är beroende av den oavbrutna utvecklingen av infrastrukturer med höga prestanda för information och telekommunikation. Det är nödvändigt med omedelbara åtgärder för att snarast utveckla och inrätta en avancerad Internetinfrastruktur som har hög kapacitet och som bygger på mark- och satellitbaserade nät.^{14, 15}

¹³ Ett exempel är Finland, där teleoperatörernas massiva investeringar i Internetinfrastruktur (särskilt ett finmaskigt ATM-nät) har lett till att flaskhalsarna har försvunnit så gott som helt.

¹⁴ KOM(97)...., EU:s handlingsplan för satellitkommunikation i informationssamhället.

¹⁵ Amerikanska staten har anslagit 100 milj. USD till "Nästa generations Internetinitiativ" ("Next Generation Internet Initiative"), som är utformat för bredbandstillämpningar.

ATT ÅSTADKOMMA DRIFTSKOMPATIBILITET I EN KONKURRENSUTSATT MILJÖ

29. Om den nuvarande tendensen att skapa oförenliga normer¹⁶ fortsätter, kommer både näringsliv och konsumenter att bli starkt missgynnade.¹⁷ Användarna riskerar att bli "inlåsta" i bestämda lösningar. Likaledes kan det bli svårt att utföra transaktioner mellan ömsesidigt inkompatibla system. Utan driftskompatibilitet kan det bli svårt att uppnå en kritisk massa. Vidare behövs det också säkra tekniska lösningar för att skapa förtroende för informationssäkerheten. Huvuddelen av dessa tekniska lösningar finns redan tillgängliga, men viktiga frågor rörande kommersiell eller teknisk driftskompatibilitet återstår att lösa, samtidigt som man måste trygga den fulla konkurrensen. För att göra det lättare att uppnå driftskompatibilitet mellan olika tjänster inom elektronisk handel kommer kommissionen i juni 1997 att sätta i gång särskilda åtgärder inom standardiseringsprojekt för elektronisk handel.
30. Nya former av näringslivssamarbete i fråga om standardisering inom elektronisk handel har växt fram. Insatser har redan kommit igång på näringslivsnivå (t.ex. "Financial Services Technology Consortium" – ett konsortium för teknik inom finansiella tjänster – och "World Wide Web Consortium"¹⁸) för att åstadkomma reell driftskompatibilitet i världsomfattande miljö för ett brett spektrum av centrala tekniska lösningar inom elektronisk handel, t.ex. elektroniska betalningssystem.¹⁹ På liknande sätt har kommissionen främjat enighet genom avtalsmemorandumet om öppen tillgång till elektronisk handel för europeiska små och medelstora företag ("Memorandum of Understanding on Open Access to Electronic Commerce for European SMEs").²⁰ Man kommer att underlätta för Europas näringsliv och användare att delta i framtagningen av standarder och specifikationer genom ett system med flexibla, målinriktade och öppna workshops på europeisk nivå, företrädesvis inom eller i samarbete med de europeiska standardiseringsorganen CEN, CENELEC och ETSI. Det kommer att ge deltagarna möjlighet att förutse och reagera snabbt på snabba globala utvecklingsförlopp. Vidare kommer man att vidta åtgärder för att bättre tillgodose användarnas behov, särskilt de små och medelstora företagens, på standardiseringsområdet.
31. Kommissionen kommer att lägga fram ett meddelande om ett europeiskt initiativ inom standardisering av elektronisk handel. I detta meddelande

¹⁶ Begreppet "norm" används här i betydelsen varje form av officiellt eller inofficiellt godtagen teknisk specifikation och inte nödvändigtvis bara dokument som utfärdats av något erkänt standardiseringsorgan.

¹⁷ I Europa finns det t.ex. över 20 sinsemellan oförenliga standarder för kort med "lagrat värde" ("stored value cards", dvs. kort för "förvaring" av pengar; liknar till sin idé telefonkortet).

¹⁸ World Wide Web (WWW) uppfanns på CERN, Europeiska laboratoriet för partikelfysik.

¹⁹ WWW-konsortiet består av 160 företag inom data, telekommunikation och innehållsproduktion, varav hälften är europeiska, och arbetar för närvarande på en serie initiativ för att åstadkomma reell driftskompatibilitet mellan befintliga tekniska lösningar på området elektroniska betalningssystem (ett gemensamt initiativ rörande elektroniska betalningar, "Joint Electronic Payment Initiative") och digitala signaturer ("Digital Signature Project"). Konsortiet arbetar också med nyskapande lösningar på området innehållsfiltrering ("Platform for Internet Content Selection", PICS) och personligt dataskydd ("Privacy and Demographics Project"). Se vidare <http://www.w3.org>.

²⁰ Se vidare <http://www.eto.org.uk/ttrade/mou/> på World Wide Web.

kommer det att pekas ut tekniska hinder för satsningen på elektronisk handel och föreslås konkreta åtgärder för att få bort dem med aktivt deltagande av europeiska företag. Vidare är kommissionen i färd med att utreda lagförslag för inrättandet av ett förfarande för inventering och urval av allmänt tillgängliga specifikationer till stöd för gemenskapens politiska åtgärder.

32. Fördelarna med elektronisk handel kommer att uppnås bara om driftskompatibilitet åstadkoms i världsomfattande skala. Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har konsekvent verkat för internationella standarder och förväntar sig att deras stora handelspartner agerar likadant.

I syfte att ytterligare främja internationell standardisering kommer kommissionen att anordna den världsomfattande standardiseringskonferensen "Building the Global Information Society for the 21st Century" som skall hållas i oktober 1997 och vara inriktad på driftskompatibilitet och standardisering för informationssamhället. Särskild tonvikt kommer att läggas vid elektronisk handel.

ATT GÖRA ANVÄNDARVÄNLIGA ELEKTRONISKA HANDELSTJÄNSTER TILLGÄNGLIGA: EUROPEISK FOU

33. För att öka användarvänligheten och skapa möjligheter för innovativ verksamhet krävs ytterligare arbete baserat på ett omfattande deltagande av användare. Målet är att erbjuda enkla, användarvänliga lösningar för elektronisk hantering av varje länk i transaktionskedjan. Detta kommer att underlätta en utbredd satsning på elektronisk handel, särskilt från de små och medelstora företagens sida, och ge dem möjlighet att komma i gång med, använda och hålla sig à jour med teknik för elektronisk handel. Kommissionen bidrar till att övervinna tekniska hinder genom att lägga speciell tonvikt vid elektronisk handel i sina berörda FoU-program och samla ihop berörd verksamhet.²¹ De första stegen har redan tagits genom utlysningen av en ansökningsomgång för elektronisk handel i Esprit-programmet (informationsteknik). Modellen går ut på att få fram en blandning av forskning, teknikutveckling och åtgärder för att man skall börja utnyttja elektronisk handel – allt i syfte att ge ett brett stöd till innovationsprocessen i näringslivet. De möjligheter som FoU inom socioekonomiska frågor erbjuder behöver också utredas.

Elektronisk handel framträder som ett centralt handlingsområde i programmet "Utveckling av ett användarvänligt informationssamhälle", som föreslagits att ingå som en del i det kommande femte ramprogrammet.²² Tekniska utvecklingsprojekt och projekt för att främja användningen av elektronisk handel bör koncentreras på framtagandet av ett brett spektrum av byggelement för elektronisk handel vilka fungerar och passar ihop. Projekten

²¹ En inventering av den verksamhet i Esprit-programmen (informationsteknik) och ACTS-programmet (kommunikationsteknik) som rör elektronisk handel finns på World Wide Web på <http://www.cordis.lu/esprit/src/ecomproj.htm>.

²² KOM(97)142.

kan vara inriktade på tjänster som betalningar, hantering av immateriell äganderätt etc. för att understödja de olika leden i transaktionskedjan. De skulle också kunna vara inriktade på integrerade lösningar – t.ex. på bättre integrering av teknik för smarta kort, mobilkommunikation och informationshjälpmedel. De bör prioritera teknik som minimerar behovet av personuppgifter och därigenom stärker konsumenternas rätt till personlig integritet (integritetsförbättrande teknik). Man måste också se till att användare på ett enkelt sätt får tillgång till information (särskilt när det gäller att bemästra situationer med överbelastade informationsflöden). Flerspråkiga funktioner, däribland översättning online, måste ges stöd. Multimedia och kunskapsbaserade system måste också utnyttjas fullt ut för att förenkla kopplingen människa-maskin och ge bättre stöd till användare med olika egenskaper. Som anges i handlingsplanen för innovation²³ kommer även andra faktorer vid sidan av FoU att behöva tacklas för att skapa en miljö som fullt ut gynnar utnyttjandet av innovativ verksamhet.

INTERNATIONELLT INDUSTRISAMARBETE INOM INFRASTRUKTUR TEKNIK OCH TJÄNSTER

34. Den världsomfattande infrastrukturen behöver byggas ut genom internationellt industriellt och tekniskt samarbete, särskilt inom områden som säker elektronisk handel, internationella elektroniska betalningar, flerspråkiga funktioner osv. Europeiska kommissionen har redan påbörjat flera insatser inom internationellt industrisamarbete. Projekt kommer att startas under 1997 som en del av Praghandlingsplanen som omfattar länder i Central- och Östeuropa, samt i samarbete med Medelhavsländer som inte är medlemmar i EU. Internationellt industrisamarbete inom elektronisk handel, med stora handelspartner som USA, Kanada, Australien, EES, Israel och Japan som deltagare, ingår som en del av den bilaterala dialogen och avtalen om vetenskap och teknik. Kommissionen kommer också att bygga ut sitt löpande internationella samarbete inom elektronisk handel genom att satsa på världsomfattande pilotprojekt på G7-ländernas världsmarknad för samarbetet mellan de små och medelstora företagen.

KAPITEL 3: ATT SKAPA EN GYNNSAM RÄTTSLIG MILJÖ

Hur fort och hur mycket Europa kommer att gynnas av den elektroniska handeln beror i stor utsträckning på om det finns en modern lagstiftning som helt och fullt svarar mot näringslivets och konsumenternas behov. Kommissionens målsättning är att genomföra den erforderliga rättsliga ramen före år 2000. De befintliga bestämmelserna för den inre marknaden har visat sig lämpliga för traditionell handel. Den måste nu fås att fungera för elektronisk handel genom att uppfylla två kompletterande mål: skapa tillit och förtroende samt garantera fullständig tillgång till den inre marknaden.

²³ Handlingsplanen för innovation, KOM(96)589, 20.11.1996.

ATT SKAPA TILLIT OCH FÖRTROENDE

35. Det första målet är att skapa tillit och förtroende. För att den elektroniska handeln skall utvecklas måste både konsumenter och företag kunna lita på att deras transaktioner inte uppsnappas eller ändras, att säljaren och köparen är de som de utger sig för att vara samt att mekanismerna för transaktionerna är tillgängliga, lagliga och säkra. Ett sådant förtroende är en förutsättning för att vinna kunder och företag för den elektroniska handeln. Emellertid är många fortfarande osäkra på leverantörernas identitet och betalningsförmåga, var dessa fysiskt befinner sig, informationens tillförlitlighet, skyddet av privatlivet och personliga uppgifter²⁴, genomdrivandet av kontrakt på långa avstånd, betalningarnas pålitlighet, gottgörelse i händelse av misstag eller bedrägeri, eventuellt missbruk av en dominerande ställning²⁵ – frågor som betonas i handel över gränserna.
36. Säkerhetsteknik – såsom digitala signaturer och digitala certifikat – kan i viss mån svara på dessa utmaningar. Med hjälp av digitala signaturer blir det möjligt att otvetydigt bekräfta identiteten på avsändaren och elektroniska dokumentets äkthet och tillförlitlighet. Digitala signaturer är unika för avsändaren och för det avsända meddelandet; de är dessutom verifierbara och avsändaren identifieras entydigt. På liknande sätt kan utväxling av digitala certifikat ("ID-kort på Internet") genom en automatisk digital "handskakning" mellan datorer garantera att parterna är de utger sig för att vara, och bidra till att bedöma huruvida de levererade varorna eller tjänsterna är äkta.

Mekanismer för skydd av upphovsrätt, vilka också grundas på säkerhetsteknik såsom kryptering och smarta kort, garanterar skyddet för digitalt material, och är en avgörande faktor för framväxten av en massmarknad för digitalt innehåll. Säkra elektroniska betalningssystem grundas också på krypteringsmetoder och medför det sista ledet i det ekonomiska förtroendet: möjligheten att betala och få betalt. Sådan säkerhetsteknik är för det mesta fullt utvecklad och kommersiellt tillgänglig. De nödvändiga reglerna och institutionerna till stöd för sådan teknik är ännu inte färdiga, i synnerhet inte på områden som driftskompatibilitet och ömsesidigt erkännande över gränserna.

ATT GARANTERA FULLSTÄNDIG TILLGÅNG TILL DEN INRE MARKNADEN

37. Det andra målet är att garantera den elektroniska handelns fullständiga tillgång till den inre marknaden. Eftersom den inre marknaden är så stor kan den erbjuda företag en kritisk massa av kunder innan de inriktar sig på världsmarknaderna. Medlemsstaterna svarar dock på olika sätt på de nya

²⁴ Konsumenterna oroar sig särskilt för privatlivets skydd. Enligt undersökningen "Informationsteknik och dataskydd", Eurobarometer 46.1, januari 1997, var två tredjedelar av de svarande bekymrade för de spår av personliga uppgifter de lämnar efter sig när de använder digitala informationsnät.

²⁵ Dessutom kan virtuella köpcentra som verkar över gränserna bli mycket dominerande när de väl uppnått en omfattande storlek. En anpassning av lagstiftningen för detaljhandeln kan krävas.

utmaningar som den elektroniska handeln innebär. Utvecklingen av skiljaktig lagstiftning är inte bara verkningslös eftersom den elektroniska handeln är gränsöverskridande till sin karaktär; dessutom finns det en risk att den inre marknaden splittras, vilket kommer att hindra den elektroniska handelns utveckling i Europa. Förslaget till direktiv om en öppenhetsmekanism²⁶ inriktas just på att minska risken att nya åtgärder kan hindra den fria rörligheten för informationssamhällets tjänster, eftersom åtgärderna skiljer sig åt mellan medlemsstaterna.

38. Även om det är viktigt att undvika oförenliga bestämmelser genom att avråda från skiljaktiga åtgärder på nationell nivå måste unionen också garantera att en enhetlig rättslig ram för elektronisk handel skapas på europeisk nivå. En sådan ram måste ofrånkomligen byggas på den befintliga lagstiftningen för den inre marknaden, genom vilken det rätta klimatet för elektronisk affärsverksamhet i stora drag redan skapats. Som en del i den ramen har särskilda åtgärder redan vidtagits för att svara på den nya utvecklingen. Dessa inbegriper det nyligen antagna direktivet om dataskydd²⁷, om rättsligt skydd för databaser²⁸, om kontrakt som förhandlats fram på distans²⁹ samt den föreslagna revideringen av direktivet "Television utan gränser"³⁰. Utöver detta har ett antal samrådsdokument eller politiska dokument offentliggjorts för att uppmuntra debatten på ett flertal områden, inbegripet det rättsliga skyddet för krypterade tjänster³¹, upphovsrätt och närstående rättigheter³², industriell äganderätt³³, affärskommunikation³⁴, offentlig upphandling³⁵ samt skyddet av minderåriga och den mänskliga värdigheten inom de audiovisuella tjänsterna och informationstjänsterna³⁶.

PRINCIPERNA FÖR EN RÄTTLIG RAM FÖR DEN ELEKTRONISKA HANDELN

39. Fyra principer bör tillämpas vid utarbetandet av en flexibel och lämplig rättslig ram för unionen.

²⁶ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om en tredje ändring av direktiv 88/9/EEG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter, KOM(96)392, slutlig, 30.8.1996.

²⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet för sådana uppgifter, EGT L 281, 23.11.1995, s. 31.

²⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG om rättsligt skydd för databaser, EGT L 77, 27.3.1996, s. 20.

²⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7 av den 17 februari 1997 om skydd för konsumenter i samband med distanskontrakt (kommer att offentliggöras i Officiella tidningen).

³⁰ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar eller andra författningar om bedrivandet av sändningsverksamhet för television. KOM(95)86, slutlig, av den 31.5.1995, EGT C 185, 19.7.1995, s. 4.

³¹ Kommissionens grönbok "Rättsskydd för krypterade radio- och tevetjänster på den inre marknaden", KOM(96) 76, slutlig, 6.3.1996.

³² Meddelande från kommissionen "Uppföljning av grönboken om upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället", KOM(96)568, slutlig, 20.11.1996.

³³ Enkät om industriell egendom i informationssamhället, version 5.0, september 1996, GD XV/E/3.

³⁴ Grönbok om affärskommunikation på den inre marknaden, KOM(96)192, slutlig, 8.5.1996.

³⁵ Grönbok om offentlig upphandling inom Europeiska unionen: överväganden inför framtiden, KOM(96)583, slutlig, 27.11.1996.

³⁶ Grönbok om skyddet av minderåriga och den mänskliga värdigheten inom de audiovisuella tjänsterna och informationstjänsterna, KOM(96)483, slutlig, 16.10.1996.

Inga bestämmelser för bestämmelsernas egen skull: I många fall kan den fria rörligheten för elektroniska handelstjänster effektivt uppnås genom ömsesidigt erkännande av nationella regler och genom lämplig självreglering. Detta innebär att företag som ägnar sig åt gränsöverskridande handel omfattas av lagen i ursprungslandet. Endast i de fall där ömsesidigt erkännande inte räcker för att undanröja hindren på marknaden eller skydda mål av gemensamt intresse kommer ett ingripande från gemenskapen att krävas. All lagstiftning bör belasta marknaden så lindrigt som möjligt och hålla jämna steg med utvecklingen på marknaden.

Alla bestämmelser måste grundas på den inre marknadens friheter: Elektronisk handel omfattar ett vitt spektrum av gränsöverskridande verksamhet. Oavsett om företag som ägnar sig åt elektronisk handel tillhandahåller en eller flera varor eller tjänster, måste friheten att göra det enkelt och effektivt vara grundbulten i den framtida politiken. Lika vikt måste fästas vid alla de friheter den inre marknaden erbjuder: förverkligandet av den fria rörligheten för varor, personer, tjänster och kapital tillsammans med etableringsfriheten. Bara på detta sätt kan de viktiga målen sammanhållning, förutsägbarhet och enkel drift uppnås.

Alla bestämmelser måste ta hänsyn till handelns realiteter: Vid varje elektronisk transaktion behöver en handlare etablera sitt företag, marknadsföra sina produkter eller tjänster samt sälja, leverera och finansiera dem. Detta ingår i den normala handelsprocessen – en handelskedja. I många fall kommer det inte att krävas lagstiftning för att lösa eventuella problem. Där det krävs måste målet vara att underlätta verksamheten i hela handelskedjan, för det vore högst ologiskt att undanröja hinder för endast en länk i kedjan medan andra förblir orörda.

Alla bestämmelser måste svara effektivt och verkningsfullt på mål av gemensamt intresse: En inre marknad för elektronisk handel kommer inte att växa fram utan ett verkningsfullt skydd av mål av erkänt, allmänt intresse, såsom skydd för privatlivet eller konsumenterna, och andra gemensamma intressen såsom utbredd tillgång till näten. Utan sådant skydd finns det en verklig risk för att de nationella gränserna kommer att finnas kvar när de enskilda medlemsstaterna försöker skydda sina medborgares legitima intressen.

HUVUDPRINCIPERNA I EN LAGSTIFTNINGSMODELL

På grundval av dessa fyra principer måste en lämplig lagstiftning utarbetas där så erfordras. I några fall har lösningarna redan tagits fram, i andra fall brådskar det med att ta fram dem. För att säkerställa att den elektroniska handeln flyter fritt över de nationella gränserna måste olika rättsliga problem lösas vid varje led i affärsverksamheten.

Från etablerandet av företaget ...

40. Ett brett spektrum av bestämmelser på nationell nivå kan hindra etablerandet av företag som tillhandahåller tjänster över gränserna. Detta innefattar olika yrkeskrav, olika system för säkerhet och övervakning samt krav på registrering och tillstånd (exempelvis för reglerade yrken eller finanstjänster). Kommissionen undersöker därför för närvarande hur sådana hinder bäst kan hanteras, samtidigt som mål av gemensamt intresse uppfylls, och den kommer att lägga fram politiska förslag.
41. Den nya virtuella miljön gör det också svårare att avgöra vilka de avtalsslutande parterna är, var en aktör inom elektronisk handel har sitt säte eller sin hemvist och huruvida aktören i fråga följer alla tillämpliga regler. Detta kan leda till rättslig osäkerhet om vilken medlemsstat som har jurisdiktion och om vilken lag som skall gälla i tvistemål. Detta gör också tillämpningen av principerna för den inre marknaden mer komplicerad, i synnerhet principen om att lagen i ursprungslandet skall gälla. Kommissionen kommer att undersöka alla dessa frågor och besläktade frågor för att klargöra eventuella tveksamheter eller inkonsekvenser – inbegripet tillämpningen av Romkonventionen³⁷ och Brysselkonventionen³⁸ på de nya elektroniska miljöerna – och kommer att verka för att förbättra konsumenternas rättssäkerhet, särskilt i fråga om möjligheterna till gottgörelse.

Till främjandet och tillhandahållandet av elektronisk handel ...

42. Alla företag som tillhandahåller online-tjänster eller upprättar webbplatser är underkastade olika nationella bestämmelser, inbegripet sådana för affärskommunikation (som omfattar reklam, direktmarknadsföring, sponsring, andra säljfrämjande åtgärder och PR). Detta hämmar användningen av effektiva och kreativa gränsöverskridande strategier för affärskommunikation och leder till rättslig osäkerhet. Som en uppföljning av grönboken om affärskommunikation kommer kommissionen att lägga fram detaljerade förslag för att råda bot på befintliga eller potentiella svårigheter.
43. För närvarande tillämpar medlemsstaterna vissa restriktioner för marknadsföringen av vissa finanstjänster, detta för att skydda det allmänna intresset. Följden av sådana restriktioner blir att den inre marknaden för finanstjänster, inbegripet finanstjänster som tillhandahålls elektroniskt, splittras upp. Före årets utgång kommer kommissionen att lägga fram ett förslag till direktiv om kontrakt om finansiella tjänster som förhandlats fram på distans, i vilket man kommer att försöka undanröja hindren för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster samtidigt som konsumentskyddet tryggas.

Via förhandling och slutande av kontrakt ...

44. Ett direktiv om avtal som förhandlats fram på distans, vilket omfattar elektroniska transaktioner, samt ett antal övergripande direktiv (om oskäligen

³⁷ Konvention om den lagstiftning som är tillämplig på avtalsförbindelser. Rom 1980. EGT L 266, 9.10.80, s. 1.

³⁸ Konvention om befogenheter och genomdrivande av domar i civila och kommersiella frågor. Bryssel 1968. EGT C 97, 11.4.1983.

villkor i konsumentavtal och om vilseledande marknadsföring) och direktiv för enskilda områden (om konsumentkredit, paketresor och andelslägenheter med tidesharing) har antagits. Dessutom är ett förslag om försäljning av konsumentvaror och tillhörande garantier på gång. Genom dessa direktiv fastslås en miniminivå för konsumentskyddet som också gäller för elektronisk handel inom EU.

45. Ett antal medlemsstaters regler för slutande och genomförande av kontrakt lämpar sig inte för elektronisk handel och leder till osäkerheter om giltigheten och genomdrivbarheten hos elektroniska kontrakt (till exempel krav på skriftliga dokument, handskrivna underskrifter eller bevisregler som inte tar hänsyn till elektroniska dokument). Kommissionen kommer att vidta konkreta åtgärder för att behandla problemet med att undanröja hinder för det rättsliga erkännandet av elektroniska kontrakt på den inre marknaden. Vad gäller konsumentskydd inom elektronisk handel skall denna fråga dessutom behandlas i meddelandet om konsumentaspekterna på informationssamhället.
46. Regler för bokföring, redovisning och revision måste också anpassas till den elektroniska handeln och måste till exempel tillåta elektroniska verifikat utan papperskopior samt tillåta elektroniska fakturor. Nationella regler skulle kunna utvecklas åt olika håll och hota den inre marknaden. Kommissionen kommer att ta initiativ till diskussioner med medlemsstaterna för att förbereda lämpliga åtgärder.

... till elektronisk betalning.

47. Den elektroniska handeln kommer inte att utvecklas utan stabila, användarvänliga, effektiva och trygga elektroniska betalningssystem. Kommissionen, EMI och medlemsstaterna överväger för närvarande vilken övervakningsram som kan vara lämplig för utgivning av elektroniska pengar. Vid slutet av 1997 (dvs. det datum då arbetet skall vara färdigt) ämnar kommissionen lägga fram ett förslag till direktiv för utgivning av elektroniska pengar, i syfte att säkerställa stabiliteten och betalningsförmågan hos utgivare av sådana betalningsmedel. Detta kommer att bidra till att öka konsumenternas förtroende. Samtidigt planerar kommissionen att modernisera och uppdatera 1988 års rekommendation om betalningssystem³⁹ före mitten av 1997 för att ge vägledning för förhållandet mellan utgivare och användare av alla nya former av betalningsmedel (till exempel om ansvar, öppenhet och förfaranden för gottgörelse).
48. Kompatibilitet mellan elektroniska betalningssystem, något som ligger i både konsumenternas och näringslivets intresse, kommer främst att skötas genom överenskommelser mellan aktörer. Sådana överenskommelser måste överensstämma med gemenskapens konkurrensregler. Som vägledning kommer kommissionen under 1998 att utfärda ett tillkännagivande i vilket tillämpningen av konkurrensreglerna klargörs.

³⁹ Kommissionens rekommendation av den 17 november 1988 om betalningssystem, särskilt förhållandet mellan kortinnehavaren och kortutställaren. EGT L 317, 24.11.1988, s. 55.

49. Bedräglig användning och förfalskning, ett allvarligt problem för elektroniska betalningsmedel, är bara straffbart i en minoritet av medlemsstaterna. Finansbranschen och användarna har bett kommissionen att ta initiativ som omfattar alla betalningsmedel som inte är kontanter för att förbättra tryggheten i de nya betalningssystemen.

EN LAGSTIFTNINGSMODELL FÖR ATT UTVECKLA LÄMPLIGA ÖVERGRIPANDE POLITISKA LÖSNINGAR

Att trygga datasäkerheten och den personliga integriteten

50. Användningen av stark kryptering, som säkerställer att både känsliga kommersiella och personliga uppgifter förblir konfidentiella, är en av hörnstenarna i den elektroniska handeln. De nationella lagar som styr användningen, exporten, importen och tillhandahållandet av krypteringsteknik och krypteringsprodukter är mycket skiftande och tillför avsevärda hinder för den elektroniska handelns utveckling i Europa. Avlägsnandet av sådana hinder vid gränserna är av avgörande betydelse för genomförandet av den inre marknaden för den elektroniska handeln. Kommissionen kommer att försöka ta fram en politik i syfte att garantera den fria rörligheten för krypteringsteknik och krypteringsprodukter samtidigt som den allmänna säkerheten tillgodoses. Gemenskapen kommer att arbeta på internationell nivå för att avskaffa handelshindren för krypteringsprodukter. OECD:s nyligen antagna riktlinjer utgör ett första steg mot internationellt samförstånd på det här området.
51. En mer konkret fråga är den om digitala signaturer, vilken kommer att bli föremål för ett initiativ från kommissionen. Genom detta initiativ är det meningen att en gemensam rättslig ram skall säkerställas som skall omfatta det rättsliga erkännandet av digitala signaturer på den inre marknaden och minimikrav på certifieringsorgan. Världsomfattande överenskommelser om digitala signaturer kommer också att krävas.
52. Bland de förtroendeskapande åtgärderna är det av avgörande betydelse att trygga den enskildes och företagets rätt till integritet, samtidigt som hinder för tillhandahållande av elektroniska tjänster över gränserna undviks. EU:s ramdirektiv om skydd för personliga uppgifter uppfyller dessa två krav. Det återstår att se huruvida ytterligare regler kommer att behövas för att hantera enskilda frågor som följer av utvecklingen av den elektroniska handeln. I synnerhet måste integritetsprinciperna skyddas på områdena elektroniska betalningssystem, beskattning samt system för hantering av upphovsrätt. Kommissionen kommer att arbeta för ett initiativ från Världshandelsorganisationen inriktat på ett multilateralt avtal om handelsaspekterna på de globala informationsflödena, samtidigt som rätten till privatliv och personuppgifter skyddas.

Att säkerställa tillräckligt skydd för immaterialrättslig egendom och tjänster med villkorad tillgång

53. Skyddet för upphovsrätt och närstående rättigheter är grundläggande för den elektroniska handelns utveckling. Kommissionen kommer att ta ett lagstiftningsinitiativ för att hantera vissa aspekter på upphovsrätt och närstående rättigheter.⁴⁰ Det kommer att inriktas på online-kommunikation samt reproduktion och distribution av skyddat material. Detta kommer att kompletteras av tillräckligt skydd mot kringgående av kopieringshinder och elektroniska förvaltningssystem. De två internationella fördrag som antogs i december 1996⁴¹ inom ramen för WIPO (*World Intellectual Property Organization*, FN:s fackorgan för immaterialrättsliga frågor) är mycket viktiga för att uppmuntra och underlätta den internationella elektroniska handeln. Gemenskapen bör verka för att de snart skall träda i kraft. Dessutom kommer ett framgångsrikt resultat av de pågående WIPO-förhandlingarna om rättsligt skydd för de avsevärda investeringar som gjorts i databaser att utgöra ännu en milstolpe i underlättandet av den elektroniska handeln över hela världen. Arbetet inom denna fråga kommer att fortsätta inom ramen för WIPO under det andra halvåret av 1997, och kommissionen anser det viktigt att en internationell konvention om detta ämne antas inom en snar framtid.
54. Varumärken är viktiga kommersiella verktyg som kommer att spela en viktig roll på den elektroniska marknaden. I ett öppet nät har dock varumärkets ägare stora svårigheter med att kontrollera den legitima användningen av sitt varumärke. Kommissionen samråder nu med berörda kretsar om denna och liknande frågor och kommer att vidta lämpliga åtgärder för att lösa konflikter mellan varumärken och tilldelningen av domännamn på Internet. Kommissionen kommer att försöka se till att europeiska intressen beaktas i vederbörlig utsträckning vid omorganiseringen av domännamssystemet på Internet (DNS). Inom WIPO:s rådgivande grupp för varumärken och domännamn på Internet bidrar kommissionen aktivt till att ta fram internationellt godtagbara lösningar, såsom online-paneler för skiljedomar, medling och protester.
55. En säker distribution av tjänster kommer att kräva ett tillräckligt rättsligt skydd på hela den inre marknaden för tjänster med villkorad tillgång. Många tjänster kommer att använda någon form av kryptering eller något annat system för villkorad tillgång för att garantera att de får rimlig ersättning. Tjänsteleverantörer måste skyddas mot stöld av deras tjänster med hjälp av olagliga dekodrar, smarta kort eller andra piratkopieringsverktyg. Kommissionen kommer att föreslå ett direktiv för att upprätta en likvärdig skyddsnivå för tjänsteleverantörer i hela Europa.

Att trygga ett tydligt och neutralt skatteklimat

⁴⁰ För ytterligare detaljer, se kommissionens meddelande "Uppföljning av grönboken om upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället", KOM(96)568, slutlig, 20.11.1996.

⁴¹ WIPO-avtalet om upphovsrätt och WIPO-avtalet om föreställningar och fonogram.

56. För att den elektroniska handeln skall kunna utvecklas är det nödvändigt att skattesystemen ger rättslig säkerhet (så att skattskyldigheterna är klara, öppna och förutsägbara) och neutralitet (så att det inte bli några extra belastningar på denna nya verksamhet jämfört med mer traditionell handel). Den potentiella hastigheten, omöjligheten att spåra och anonymiteten hos de elektroniska transaktionerna kan också leda till nya möjligheter till skattesmitning och skatteflykt. Dessa måste hanteras så att statsinkomsterna tryggas och snedvridningar av marknaden undviks.
57. Indirekt beskattning, särskilt moms, är det område där gemenskapens regler är som mest harmoniserade. Elektronisk handel med varor och tjänster omfattas naturligtvis av moms på samma sätt som mer traditionella former av handel gör det. En grundlig analys krävs dock för att utvärdera den elektroniska handelns eventuella inverkan på den nuvarande momslagstiftningen (i frågor som definitioner, övervakning och kontroll av efterlevnad) och för att bedöma i vilken omfattning den befintliga lagstiftningen behöver ändras, samtidigt som skatteneutraliteten tryggas. Vid anpassningen bör man undvika att lägga orimliga bördor på små företag. Även om förslag har framförts som går ut på att det skulle kunna vara lämpligt att överväga alternativa skatter som en "bitskatt"⁴² anser kommissionen inte att detta är lämpligt, eftersom moms redan tillämpas på dessa transaktioner.
58. De territoriella begrepp som utgör grunden för system för direkt beskattning ("säte/hemvist" och "inkomstkälla") behöver också ställas i relation till den kommersiella och tekniska utvecklingen. I likhet med indirekt beskattning är målet trefaldigt: att ge rättslig säkerhet, att undvika onödiga inkomstbortfall och att säkerställa neutraliteten.
59. Kommissionen och medlemsstaterna har nyligen beslutat att påbörja en analys av den elektroniska handelns följder för tullar och indirekt beskattning. Kommissionen kommer att använda Skattepolitiska gruppen för att undersöka dessa frågor på EU-nivå tillsammans med medlemsstaterna. Ytterligare arbete på internationell nivå kommer att utföras i OECD:s kommitté för skattefrågor.

ATT ARBETA FÖR EN ENHETLIG RÄTTLIG RAM PÅ INTERNATIONELL NIVÅ

60. För närvarande verkar den elektroniska handelns banbrytare i en splittrad rättslig omgivning, trots att ett antal aspekter på den elektroniska handeln redan omfattas av internationella överenskommelser som till exempel Världshandelsorganisationens överenskommelse om handel med tjänster (WTO/GATS) och WIPO. På samma sätt som den inre marknaden löper risk att fragmenteras, kan den elektroniska handelns utveckling hämmas om befintlig och ny lagstiftning på olika områden (till exempel kryptering, digitala signaturer, skydd av uppgifter och integritet, avtalsrätt, och nya

⁴² "Preliminär rapport från expertgruppen på hög nivå för informationssamhällets sociala aspekter".
<http://www.ispo.cec.be/hleg/hleg.html>

elektroniska betalningsmedel) leder till handelshinder på världsnivå. Lösningar måste hittas för att skapa en enhetlig, internationell rättslig ram för den elektroniska handeln.

Viktiga steg har redan tagits i ett antal olika internationella forum såsom WIPO, Världshandelsorganisationen, OECD, Världstullorganisationen, UNCTAD (FN:s konferens om handel och utveckling), UNCITRAL (FN:s kommission för internationell handelsrätt), Exportkreditorganisationen samt Europarådet.

Gemenskapen bör bygga på detta och fortsätta arbeta i lämpliga internationella forum och bilateralt med de viktigaste handelspartnerna för att skapa en enhetlig, övergripande rättslig ram.

61. Kommissionen och den tyska regeringen kommer att organisera en internationell ministerkonferens om "Globala informationsnät: förverkligande av möjligheterna" i Bonn den 6–8 juli 1997, varvid bland annat internationell politik för den elektroniska handeln kommer att behandlas i syfte att anta en ministerresolution.

KAPITEL 4: ATT FRÄMJA ETT GYNNSAMT AFFÄRSKLIMAT

Europeiska unionen står inför ytterligare en utmaning, nämligen att nå en vitt spridd användning av elektronisk handel bland konsumenter, företag och offentlig förvaltning. Konsumenternas och näringslivets medvetenhet och förtroende bör förstärkas, och stöd krävs till utvecklingen av lämpliga kunskaper och en utbredd kännedom om datanät. I synnerhet små och medelstora företag behöver uppmuntras att anamma nya affärsmetoder, tekniska lösningar och innovationer. Den offentliga förvaltningen har en viktig roll att spela genom att ställa sig positiv till elektronisk handel.

KONSUMENTER: ATT SKAPA MEDVETENHET OCH FÖRTROENDE

62. Konsumenterna har mycket att tjäna på elektronisk handel när de köper varor och tjänster hemifrån: ett större urval, lättare tillgänglig och mer omfattande information före köpet och möjligen också lägre priser. Kommissionen har redan i sitt treåriga handlingsprogram för prioriteringar inom konsumentpolitiken (1996–1998) påpekat de potentiella fördelar som informationssamhället innebär för konsumenterna.

Kommissionen kommer att utarbeta ett meddelande om konsumentaspekterna på informationssamhället där syftet kommer att vara att främja konsumenternas tillgång till informationssamhället, inbegripet nya konsumentfärdigheter som kommer att nödvändiggöra särskild utbildning.

63. Konsumenterna måste ha förtroende för själva den elektroniska handelsprocessen. Konkret förtroende för den elektroniska handeln, genom

användandet av säker teknik, måste kompletteras med psykologiskt förtroende. Näringslivet, branschorganisationerna och konsumentorganisationerna måste samarbeta för att öka detta förtroende genom att till exempel använda kvalitetsmärkning, genom att ge ut jämförande rapporter⁴³ eller genom att stödja nya tjänster från inarbetade varumärken såsom banker, kreditkortsföretag eller nätoperatörer.⁴⁴

Förtroendet kan också ökas genom att man ökar transaktionernas öppenhet (till exempel beträffande leverantörens identitet, ursprung och ansvar), minimerar de personuppgifter som krävs av konsumenten och klargör den rättsliga ställningen för alla uppgifter som lämnas. Branschen kan också öka förtroendet genom att anta och efterleva uppföranderegler. I idealfallet skulle märkningar och uppföranderegler behöva tillämpas på europeisk eller internationell nivå för att vinna ett massivt erkännande bland konsumenterna och företagen och undvika att nya handelshinder uppstår. Kommissionen uppmuntrar inrättandet av brett erkända kvalitetsmärkningar och uppföranderegler i syfte att öka förtroendet för den elektroniska handeln.

64. För konsumenternas del bör användningen av euron och av den elektroniska handeln förenkla och förbilliga transaktionerna. Kommissionen kommer därför i framtiden att uppmuntra pilotverksamhet inom kvalitetsmärkning av elektronisk betalning. Detta kan garantera att den elektroniska betalningstjänsten uppfyller en serie lägsta kvalitetskrav (till exempel visning av dubbla priser samt automatisk växling mellan euro och nationella valutor utan extra avgift). Finansbranschen, konsumentrepresentanterna och myndigheterna skulle tillsammans kunna ta fram dessa kriterier. Kvalitetsmärkning skulle också kunna tillämpas på kontantkort och andra befintliga betalningsmedel, såsom betal- och kreditkort.

NÄRINGSLIV: ATT SKAPA MEDVETENHET OCH FRÄMJA DE BÄSTA METODERNA

65. Småföretagen måste inse de potentiella fördelarna med den elektroniska handeln i form av besparingar, nya marknader och möjligheter för nya varor och tjänster. Åtgärderna för att öka medvetenheten kommer att bygga på de kunskaper som vunnits genom kommissionens pilotprogram Commerce 2000, genom samrådet i samband med grönboken om handel och inom G7, och ta hänsyn till de små och medelstora företagens begränsade resurser för personalutbildning. Åtgärderna kommer att inriktas på att uppmuntra branschorganisationer att publicera fallstudier, sprida utbildningsmaterial och använda elektronisk handel själva. Detta kan inbegripa handelskammare, industrigrupperingar på lokal, nationell och europeisk nivå, föreningar för teknikfrämjande, grupper av små och medelstora företag samt partnerskapsprogram (exempelvis Europartnerskap och Interprise).

⁴³ Det europeiska konsumentnätprojektet som nyligen lanserades är ett exempel på en sådan tjänst. Se <http://www.ispo.cec.be/ispo/call/quacii.htm> på www.

⁴⁴ Branschorganisationer och företagsfrämjande organ av typen "Better Business Bureaus" utfärdar redan nu elektroniskt kontrollerbara "märkningar" och "ackrediteringar" till nya cyberföretag.

Nätverket av Euro-Info-Centrer kommer att ta särskilda initiativ inom ramen för det fleråriga programmet för små och medelstora företag⁴⁵ för att öka företagens, i synnerhet de små och medelstora, erfarenheter av elektronisk handelsteknik. När samrådet om grönboken om handel och distribution⁴⁶ avslutats kommer ett handlingsprogram att tas fram vid slutet av 1997, med bland annat åtgärder inom elektronisk handel för detaljhandeln och distributionssektorn för att svara mot användarnas behov. Åtgärder för att öka medvetenheten kommer också att bedrivas genom G7-projektet "Global marknad för små och medelstora företag" som bland annat bygger på den första årliga konferensen i detta ämne i april 1997, vid vilken många frågor som direkt rör små och medelstora företag och beslutsfattare inom den globala elektroniska handeln dryftades. Användningen och utvecklingen av standarder för att underlätta internationell entreprenad kommer också att främjas.

66. Pilotprojekt för att ta fram de bästa metoderna spelar en viktig roll för att öka medvetenheten. Pilotprojekt kan utformas för att till exempel testa affärsinnovationer och undersöka hur väl de passar ihop med den befintliga lag- och skattemiljön. De kan också bidra till analysen av strukturella förändringar inom och tvärs över sektorer och av följderna för sysselsättningen. Små och medelstora företag saknar ofta resurser för att utprova nya tillämpningar själva. Inom pilotprojekt utvecklas vanligen affärsmodeller som tar full hänsyn till Europas flerspråkiga och mångkulturella karaktär och vad de europeiska konsumenterna och företagen föredrar.

Kommissionen kommer att öka stödet till pilotprojekt för att ta fram de bästa metoderna och kommer att genomföra åtgärder i stor skala för att höja medvetenheten och för att få företagen att börja använda affärsinnovationer inom ett brett spektrum av marknadssektorer, till exempel detaljhandeln, livsmedelsindustrin och jordbruket, den elektromekaniska industrin, skobranschen, textilindustrin, förlagsbranschen samt turistnäringen. Lämpliga program för dessa åtgärder såsom FoU-programmen för informationsteknik samt strukturfonderna kommer att utnyttjas fullt ut. Där så är lämpligt kommer europeiska samordningsstrukturer att inrättas. Kommissionen uppmuntrar initiativ från den privata sektorn för att stimulera *just-in-time*-marknader mellan företag för bokföring, fakturering och betalningsflöden för att underlätta införandet av programvara för integrerade finanstjänster och för att minska betalningstiderna vid affärstransaktioner över gränserna.⁴⁷

OFFENTLIG FÖRVALTNING ATT FRÄMJA EN MER FRAMÅTSYFTANDE AKTIV OFFENTLIG SEKTOR

⁴⁵ KOM(96)98, slutlig

⁴⁶ KOM(96)5, slutlig.

⁴⁷ Besparingarna som blir följden av att införa integrerad *just in time*-finansstyrning uppskattas till 2–3% av ett företags omsättning. Det bör också vara möjligt att minska tiderna för gränsöverskridande betalningar avsevärt jämfört med det nuvarande genomsnittet på två veckor.

67. Den offentliga sektorn har en viktig roll att spela för främjandet av den elektroniska handeln. Administrativa formaliteter och krav, samt de tjänster som tillhandahålls av den offentliga sektorn, är en del av företagets vardag. 70 % av de data som hanteras av den offentliga förvaltningen kommer från näringslivet. Områden där elektroniskt stöd kan användas inbegriper tullar och skatter, socialförsäkring, arbetsförmedling, offentlig registrering och offentlig upphandling. Organisatoriska (och möjligen rättsliga) förändringar kan komma att krävas för att effektivt föra in den elektroniska handeln i förhållandet mellan näringslivet och den offentliga förvaltningen.

Kommissionen kommer att lansera initiativ inom benchmarking (undersökningar och pilotprojekt) för att lära av den offentliga förvaltningens praktiska erfarenheter och för att fastställa särskilda europeiska behov, inbegripet krav på driftskompatibilitet på europeisk nivå.

68. Inom det innevarande IDA-programmet håller transeuropeiska nätverk för offentliga förvaltningar på att införas. Kommersiellt tillgängliga lösningar kommer att ingå samtidigt som frågor rörande driftskompatibilitet måste beaktas, både av den offentliga förvaltningen och av den privata sektorn. Kommissionen kommer att ge ut riktlinjer för att fastställa projekt av gemensamt intresse och vidta åtgärder för att garantera driftskompatibiliteten mellan näten.
69. Medlemsstaterna bör bekräfta sitt förtroende för elektronisk handel genom att använda den själva på olika nivåer inom förvaltningen. Detta skulle verka som en katalysator för marknaden som helhet. Den mest föredömliga åtgärden skulle vara att förvaltningarna använde elektronisk handel vid sin egen upphandling. Offentlig upphandling är en stor del av ekonomin (cirka 12% av EU:s BNP). Förvaltningarna kan inte bara göra avsevärda besparingar för sina skattebetalares räkning; handling skulle också säga mycket mer än ord.⁴⁸

Kommissionen kommer senare i år att lägga fram ett strategidokument tillsammans med ett handlingsprogram för att stimulera den elektroniska handelns utveckling. I dessa kommer erfarenheterna från SIMAP-projektet (*système d'information sur les marchés publics*, system för information om offentlig upphandling), resultaten från liknande projekt som finansierats genom forsknings- och utvecklingsprogrammen samt reaktionerna på grönboken om offentlig upphandling att samlas. I dokumentet kommer alla åtgärder att anges som krävs för att säkerställa att den elektroniska handeln förbättrar öppenheten, säkerställer likabehandlingen och inte medför nya hinder för öppenheten på marknaderna för offentlig upphandling. Kommissionen kommer att undersöka i vilken utsträckning de befintliga direktiven om offentlig upphandling behöver revideras för att underlätta användningen av elektronisk handel och förenkla eller minska alla

⁴⁸ Svenska kommunförbundet uppskattar att 3% av budgeten för upphandling kan sparas genom att använda elektronisk handel.

administrativa krav eller förfaranden som är onödiga i den nya elektroniska omgivningen.

70. Kommissionen kommer att öka sina ansträngningar att bli en betydande användare av elektronisk handel. Kommissionen har redan banat väg för elektroniska förslagsomgångar i FoU-programmen Acts och Esprit, och använt ett Internetforum för att uppmuntra interaktiva svar och kommentarer till grönboken om offentlig upphandling. Kommissionen kommer att använda virtuella diskussioner i större utsträckning för att stimulera allmänhetens debatt om gemenskapens politik.⁴⁹ Förbindelserna med dess institutioner och medlemsstaternas förvaltningar samt med allmänheten kommer också att utvecklas vidare. Kommissionen kommer att lägga fram ett handlingsprogram för sin användning av elektronisk handel före slutet av 1997.

ATT STÄLLA DEN ELEKTRONISKA HANDELN I MÄNNISKANS TJÄNST

71. Elektronisk handel är informationssamhället i praktiken. Som Forum för informationssamhället påpekat i sin första årliga rapport⁵⁰ är dock varken vårt folk, våra institutioner eller flertalet av våra företag riktigt förberedda på den nya tekniken. Forumet betonade behovet av bättre utbildning i bruket av den nya tekniken, jämsides med andra nyckelfrågor såsom åtgärder för att öka medvetenheten och att regeringar och myndigheter är redo att ta sitt ansvar. Den elektroniska handeln kräver att folk behärskar den nya datatekniken. Konsumenterna måste bli bekanta med informationsteknik för att kommunicera och beställa varor och tjänster elektroniskt. Grunderna för sådana färdigheter måste läggas redan i grundskolan och gymnasiet. Anställda och chefer, i synnerhet i små och medelstora företag, måste vänja sig vid att göra affärer internationellt snarare än på en nationell eller regional marknad, och de kommer att behöva fortbildning för detta. Som forumet klart uttalade kommer informationssamhället att bli ett samhälle med livslångt lärande.

Kommissionen kommer att komplettera politiken på regional och nationell nivå för att öka kunskaperna. Vad gäller konsumenterna kommer det ovannämnda meddelandet om konsumentaspekterna på informationssamhället att behandla detta. För de anställdas kunskande planeras yrkesutbildning och fortbildning för att underlätta anpassningen till de branschernas förändringar, till exempel inom programmen Socrates och Leonardo och inom handlingsprogrammet "Utbildning i informationssamhället" med sikte på utbildning för kunskapssamhället, samt inom programmet Adapt-Bis och verksamheten inom Europeiska socialfondens mål 4. Dessutom kommer ett Euromanagement-program att startas för att främja en större förståelse för den elektroniska handeln hos ledningen för små och medelstora företag.

⁴⁹ En lyckad offentlig diskussion via Internet hölls nyligen med kommissionledamoten Marcelino Oreja under regeringskonferensen.

⁵⁰ Första årliga rapporten till Europeiska kommissionen från Forum för informationssamhället, "Nät för människor och deras samhällen", juni 1996.

72. Slutligen har både Forumet för informationssamhället och expertgruppen på hög nivå för sociala aspekter på informationssamhället betonat behovet av ett allmänt och utbrett deltagande i det framväxande informationssamhället, för att undvika risken att man skapar klasser av människor som *intehar* och *inte vill ha* information. Även om kommissionen anser att den elektroniska handeln kommer att få djupgående följder för företagen, institutionerna och för våra liv som konsumenter och arbetstagare är det inte uppenbart exakt hur den elektroniska handeln kommer att utvecklas och bör utvecklas i Europa. En bred och fortlöpande samhällsdialog om dessa frågor är nödvändig för att undanröja hindren och dra nytta av fördelarna. I det här sammanhanget välkomnar kommissionen särskilt samarbete på europeisk nivå mellan näringslivet och konsumentgrupperna och deras medlemmar för att stimulera den nödvändiga dialogen mellan den offentliga och den privata sektorn och för att stödja genomförandet av åtgärderna i det här initiativet. Som ett led i det här initiativet kommer kommissionen att aktivt stimulera den offentliga debatten om elektronisk handel i Europa.

SLUTSATSER

1. I detta meddelande framläggs det europeiska initiativet inom elektronisk handel som en serie av åtgärdsinriktade förslag för att utveckla den elektroniska handeln i Europa. Dessa förslag gäller tillgången till världsmarknaden, rättsliga frågor samt främjandet av ett gynnsamt affärsklimat. En del av dem har redan tagits med i en uppdatering av det löpande handlingsprogrammet för informationssamhället, medan andra är nya och nödvändiggör en uppdatering av handlingsprogrammet. Genomförandet kommer att leda till ett nära samarbete med de berörda branscherna och inbegripa alla berörda politikområden. Samstämmighet mellan tekniska, rättsliga och stödjande åtgärder är ett nödvändigt led i det tillvägagångssätt som förordas i detta initiativ. Med detta initiativ uppmanar också kommissionen alla berörda parter att engagera sig i en offentlig dialog om utvecklingen och användningen av den elektroniska handeln i Europa.
2. För att genomföra detta europeiska initiativ inom elektronisk handel planerar kommissionen att vidta följande centrala åtgärder, som bör vara färdiga år 2000 med en översyn halvvägs under perioden (nya åtgärder som ännu inte ingår i det innevarande handlingsprogrammet för informationssamhället markeras med en asterisk):

ATT TRYGGA TILLGÅNGEN TILL VÄRLDSMARKNADENINFRASTRUKTUR, TEKNIK OCH TJÄNSTER

• Säkerställa fullt genomförande av paketet för teleliberalisering i medlemsstaterna	senast 1.1.98
• Eftersträva att alla parter i Världshandelsorganisationens avtal om grundläggande telekommunikation genomför detta fullt ut	senast 1.1.98
• Genomföra ITA- och MRA-överenskommelserna för avlägsnande av tariffära respektive icke-tariffära hinder för IT-produkter	pågående*
• Peka ut aktivt deltagande från Europas näringsliv och myndigheter i utvecklingen av Internet och tillhandahållandet av bredbandig infrastruktur genom FoU- och TEN-Telekom-programmen.	1997*
• Genomföra en temauppdelad anbudsomgång inom elektronisk handel i FoU-programmet Esprit; ytterligare fokusering av lämpliga FoU-program	15 mars 97– slutet 98*
• Lansera femte ramprogrammet med elektronisk handel som en prioritet för den tekniska utvecklingen och tillämpningen	pågående
• Anta meddelandet om ett europeiskt standardiseringsinitiativ för elektronisk handel (med handlingsprogram)	juli 97
• Starta en särskild åtgärd för standardiseringsprojekt inom elektronisk handel	juni 97*
• Organisera en global standardiseringskonferens i Bryssel, 1–3 oktober 97	oktober 97
• Starta särskilda åtgärder för internationellt samarbete i Central- och Östeuropa, Medelhavsområdet samt G7:s globala marknad för små och medelstora företag inom EU:s FoU-program	97*

ATT SKAPA EN GYNNSAM RÄTTSLIGT MILJÖ

• Peka ut hinder och rättsliga osäkerheter på den inre marknaden som påverkar den elektroniska handeln	pågående
• Starta rättsliga initiativ på områdena elektroniska betalningar*, avtal framförhandlade på distans för finanstjänster*, upphovsrätt och närstående rättigheter, rättsligt skydd för tjänster med villkorad tillgång samt digitala signaturer	slutet 1997*
• Bedöma behovet av ytterligare initiativ som omfattar övergripande frågor på den inre marknaden, reglerade yrken, affärskommunikation, avtalsrätt, bokföring, bedrägligt användande av elektroniska betalningar, datasäkerhet, dataskydd, immaterialrätt, direkt och indirekt beskattning samt offentlig upphandling	pågående*
• Bygga ut den internationella dialogen i lämpliga multilaterala och bilaterala forum för att skapa en tillräcklig världsomspännande rättslig ram för den elektroniska handeln, särskilt inom datasäkerhet, dataskydd, immaterialrätt samt beskattning	pågående
• I samarbete med den tyska regeringen organisera en ministerkonferens om globala informationsnät i Bonn, 6–8 juli 97	juli 97*

ATT FRÄMJA ETT GYNNSAMT AFFÄRSKLIMAT

• Anta meddelandet om konsumentaspekter på informationssamhället, inbegripet främjande av konsumenternas tillgång till den elektroniska handeln	juni 97
• Främja åtgärder för att öka medvetenheten och verksamhet för att ta fram de bästa metoderna, genom att genomföra ett särskilt initiativ från Euro-Info-Centrer, starta ett Euromanagement-program och inrätta en europeisk samordningsstruktur för främjande av den elektroniska handeln inom turistbranschen samt främja euron för små och medelstora företag	september 97
• Öka stödet till och starta nya pilotprojekt för att ta fram de bästa metoderna, storskaliga åtgärder för att öka medvetenheten, åtgärder för tillämpning genom IKT FoU, program för innovation och standardisering samt strukturfonder	september 97*
• Lägga fram ett handlingsprogram för att stimulera utvecklingen av elektronisk upphandling	slutet av 97*
• Lägga fram riktlinjer och åtgärder i IDA för driftskompatibilitetsfrågor som rör offentlig förvaltning	september 97*
• Lägga fram ett handlingsprogram för kommissionen som ledande användare av elektronisk handel	slutet 97*
• Utbildningsinitiativ för elektronisk handel inom program som Leonardo och Socrates	1997
• Stimulera den offentliga dialogen om den elektroniska handeln i Europa, inbegripet inrättandet av en särskild webbplats	april 1997*

III. Kommissionen uppmanar Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén att diskutera dessa frågor och ge sitt politiska stöd till detta europeiska initiativ inom elektronisk handel.

Dokument finns tillgängligt på följande Internet-adress:
<http://www.ispo.cec.be/Ecommerce>